

Szlovák államfőválasztás: mérsékelt magyar siker

Alacsony, mindössze 43,4 százalékos részvétel mellett 2014. március 15-én Szlovákiában lezajlott a közvetlen államfőválasztás első fordulója. A köztársasági elnöki tisztségért minden eddiginél több jelölt indult, ám a 14 aspiráns fele még a szavazatok egy százalékát sem tudta megszerezni.

Az első forduló számos meglepetést hozott: Robert Fico kormányfő az előzetesen vártan megfelelően győzött ugyan, ám a felmérések alapján a Smer elnöke 40 százalék körüli támogatottságra számíthatott. Fico végül közel 532 ezer szavazatot, az összes voks 28 százalékát szerezte meg, ami mélyen a várakozások alatt van. Kisebb meglepetést jelentett, hogy Fico ellenfele a második fordulóban a magát emberbarátnak nevező Andrej Kiska nagyvállalkozó lesz. Kiska már 2012-ben bejelentette, hogy megmérettetné magát az államfőválasztáson, majd tavaly márciusban megkezdte bő egy évig tartó kampányát. A jótékonykodásáról ismert vállalkozó az összes szavazat közel negyedét gyűjtötte be: 456 ezer voksot szerzett (24%). Hatalmas meglepetést jelent a harmadik helyezett Radoslav Procházka szereplése: a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) egy évvel ezelőtt elhagyó politikus nem egész három százalékkal maradt csak el Kiskától. Várhatóan a négyszázszázszáz szavazótáborára támaszkodva pártépítésbe fog majd Procházka, a szlovák média már most a jobboldal új vezéréként tekint a fiatal politikusra. Milan Kňažko színész, az első Dzurinda-kormány kulturális minisztere közel negyedmillió voksot kapott, 12,9 százalékos eredményével a negyedik helyen végzett. Ötödik lett Bárdos Gyula, a Csemadok elnöke, a Magyar Közösség Pártja (MKP) jelöltje, akinek sikerült átlépnie az előzetesen maga elé tűzött öt százalékos lélektani határt: 97 ezer szavazata az összes voks 5,1 százalékának felel meg. A kereszténydemokrata Pavol Hrušovský a parlamenti jobboldali pártokat tömörítő Népi Platform (Most-Híd, KDH, SDKÚ) közös jelöltje volt, ám míg a pártok a legutóbbi parlamenti választáson minden ötödik voksot be tudtak gyűjteni, addig államfőjelöltjük csúnyán leszerepelt, csupán a szavazatok 3,3 százalékát szerezte meg. Hrušovský kudarca elindított némi mozgolódást a jobboldalon: a Most-Híd elhagyta a Népi Platformot, miután az közlésük szerint „egyaránt képtelennek bizonyult az állampolgárok és a résztvevő felek elvárásainak beteljesítésére”. Hrušovský kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy magyar nyelvű plakátjai ugyan voltak, ám a szlovák-magyar vegyes párt támogatása ellenére a felvidéki magyarok felé nem fogalmazott meg üzeneteket. A választási eredményekből pedig egyértelműen látszik, hogy a magyar választók teljes mértékben ignorálták a kereszténydemokrata frakcióvezetőt. A többi nyolc jelölt a „futottak még” kategóriájába sorolható, összesen szereztek mintegy százezer szavazatot.

Magyar szempontból történelmi jelentőséggel bír Bárdos Gyula indulása, ugyanis a korábbi három közvetlen államfőválasztáson (1999, 2004, 2009) nem volt magyar induló. A többségi nemzet jól láthatóan nem tudta mire vélni, hogy az ország minden tizedik lakosát kitevő nemzeti közösség saját jelölttel vesz részt a legfőbb közjogi méltóság megszerzéséért folyó küzdelemben. Szomorú példája ennek, hogy Iveta Radičová volt kormányfő, a 2009-es államfőválasztáson a magyarok által támogatott jelölt is kirohant Bárdos indulása kapcsán. A SME c. napilapnak adott interjújában kijelentette: „Nem szerencsés, hogy etnikailag meghatározott pártjaink vannak. És még kevésbé szerencsés, hogy etnikailag definiált elnökjelöltjeink vannak”. Az MKP éppen

azért döntött Bárdos indítása mellett, hogy a felvidéki magyarság láttassa magát, egyértelművé téve, hogy a magyarok egyenrangú állampolgárai Szlovákiának. Cél volt természetesen az is, hogy az immáron negyedik éve parlamenten kívüli párt megmutathassa magát, megragadjon egy alkalmat a szavazói mozgósítására. Bárdos indítását az MKP nem sokkal a 2013 novemberében lezajlott megyei önkormányzati választások után jelentette be, így tulajdonképpen permanens kampány keretében jutott el a márciusi elnökválasztásig, és a mostani voksolás tanulságait levonva már készülhet is a május végén sorra kerülő EP-választásokra.

Magyar szempontból a választás legnagyobb pozitívuma, hogy Bárdos Gyula a lélektaninak tekinthető ötszázalékos határt át tudta lépni, így feltehetőleg az MKP is nagyobb önbizalommal tekint az európai parlamenti választások elé. Az utóbbi fél év közvélemény-kutatásai egyébként mind sűrűbben erősítik meg, hogy egy esetleges parlamenti választáson az MKP elérné a bekerüléshez szükséges öt százalékot. A mostani államfőválasztás így egyben bizonyította, a felvidéki etnikai párt valóban tudott erősödni az elmúlt időszakban. Ugyan a Bárdos Gyula által megszerzett közel százezer szavazat tízezer vokssal elmarad az MKP 2012-es előrehozott parlamenti választásokon elért szavazatszámától, de figyelembe kell venni, hogy akkor a választási részvétel országosan megközelítette a 60 százalékot, most viszont csak 43,4 százalék volt. Az 5,1 százaléknyi szavazatra azért is sikerként érdemes tekintünk, mert az eredmény egy olyan választáson született, ahol Bárdos Gyulának nem volt reális esélye a győzelemre, illetve bekerülni a szavazás második fordulójába. A többi választáson (parlamenti, helyhatósági, megyei, európai parlamenti) a magyar jelölteknek egyértelmű esélyük volt győzelmet aratni, illetve mandátumot szerezni, az államfőválasztáson viszont nyilvánvaló volt, hogy Bárdos indulása inkább szimbolikus erővel bír.

Bárdos Gyula a választások előtt azt nyilatkozta, nem a másik 13 jelölt az ellenfele, hanem a közöny. A szavazást követően az MKP – amellet, hogy örömét fejezte ki az elért, a közvélemény-kutatók által mérthez képest jobb eredmény miatt – a felvidéki magyarok otthonmaradásával magyarázta, hogy nem született még további 1-2 százalékponttal jobb eredmény. A választások eredményeiből látható, hogy a magyarok által is lakott járások mindegyikében az országos átlag alatti volt a szavazókedv. A mozgósítás annak ellenére nem volt sikeres, hogy a választás napja magyar nemzeti ünnepre esett, valamint nagyon pozitív előjelnek bizonyult, hogy Bárdos Gyula alig három hét leforgása alatt közel 47 ezer támogatói aláírást tudott összegyűjteni. Egyedül a fővárosban és Kassán, valamint a Szenci és a Nyitrai járásban volt átlag körüli, illetve afölötti a választási hajlandóság. Ezek a területek azonban magyar szempontból kevésbé mérvadóak, hiszen itt nagyon alacsony a magyarok aránya. Bárdos három választókerületben, a dunaszerdahelyiben, a komáromiban és az érsekújváriban tudott győzni, ezekben a szavazatok 51,5, 50,1, illetve 23,8 százalékát szerezte meg. A részvételi arány ezekben messze elmaradt az országos 43,4 százalékos átlagtól: az érsekújváriban 39,5, a dunaszerdahelyiben 38, a komáromiban pedig mindössze 34,4 százalékos volt a választási kedv. A választókerületek adatai alapján egyértelmű, hogy nagyon sok magyar támogatta a pártoktól független Andrej Kiskát, aki a dunaszerdahelyi és komáromi járásokban a szavazatok 26, illetve 21,5 százalékát szerezte meg.

Az államfőválasztás második fordulójában magyar szempontból a korábbi szavazásokon is felálló helyzet ismétlődik meg: a felvidéki magyarok legfeljebb a „kisebbik rossz” elv mentén szavazhatnak. Robert Fico miniszterelnökként számos lépésével bizonyította, hogy a magyar szavazatokból nem kér, az ő támogatása a magyaroknak elfogadhatatlan. Andrej Kiska mellé már felsorakozott valamennyi ellenzéki párt és független jelölt, köztük a négyszázezer szavazatot szerzett Radoslav Procházka, az MKP és Bárdos Gyula azonban még nem foglaltak állást. Az MKP világossá tette: nem fognak csak azért Kiska mellé állni, hogy ne Fico legyen az államfő. Csak olyan jelöltet támogatnak, aki felvállalja és támogatja az ún. kisebbségi minimumban lefektetett, a felvidéki magyarság megmaradását célzó elveket. Kiska azonban kijelentette, nem fog tárgyalni az MKP-val a második forduló előtt, mert nem akarja, hogy Robert Fico visszaéljen a magyar kártyával. Megalapozott lehet Berényi József véleménye, aki mindezt üres kibeszélésnek nevezte. Az MKP elnöke szerint, ha Kiska most nem áll ki a magyarok mellett, akkor nincs garancia arra, hogy később hajlandó lesz erre. Fico első fordulóban elért gyenge teljesítménye mögött a Smer szavazóinak nem megfelelő mozgósítása húzódik meg. A választások másnapján már látható volt, hogy a kormányfő rendkívül negatív kampányra készül, és korábbi tevékenysége alapján nem lenne meglepő, ha az ún. magyar kártyát elővinné. Fico a nemzetiségi kérdések feszegetésével választókat nem veszítene, ugyanakkor a Szlovák Nemzeti Párt szavazói és a kereszténydemokraták körében is további támogatókat nyerne.